

Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel
عدالة المركز القانوني لحقوق الأقليات العربية في إسرائيل
عدالة המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

9 במאי, 2005

לכבוד
עו"ד מר מנחם מזוז, היועץ המשפטי לממשלה
באמצעות פקס : 02-6467001

לכבוד
חברי הממשלה
באמצעות פקס

שלום רב,

**הנדון: החלטת ועדת השרים לתיקון והארכת תוקף חוק האזרחות והכניסה
לישראל**

מהתקשורת למדנו על החלטת ועדת השרים מאמש לתקן ולהאריך את תוקף חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) תשס"ג-2003, ואף להחמיר את הוראותיו במסווה של תיקון החוק והרחבת סייגיו. אי לכך הרינו לפנות אליכם ולבקשכם לפעול באופן מיידי למען תבטל הממשלה את החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה, והכל כפי שיפורט לדלקמן:

1. כידוע, החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה (להלן: הועדה) בישיבתה אמש לבקש את הכנסת להאריך את תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) תשס"ג-2003 (להלן: החוק), המונע באופן גורף מתן מעמד בישראל לפלסטינים הנשואים לאזרחי ותושבי ישראל.
2. בארבעת התיקונים לחוק, המוצעים ע"י הועדה, אין כדי לתקן את הפגמים החוקתיים הקשים בהם לוקה חוק גזעני זה, המפר על בסיס אתני זכויות יסוד חוקתיות ובהן הזכות לחיי משפחה, לכבוד האדם, לשוויון, לחירות אישית, ולפרטיות, המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ומוגנות ע"י המשפט הבינלאומי. הלכה למעשה, התיקונים המוצעים ע"י הועדה אף מחמירים את האופן בו מפר החוק את עקרון החפות והאחריות האישית ואת פגיעתו הקשה בליבת הערכים של כל חברה דמוקרטית, והם מרוקנים מתוכן את משמעות האזרחות של המיעוט הערבי בישראל.
3. יצויין, כי החוק פגע מאז חקיקתו פגיעה קשה וגורפת באלפי משפחות של אזרחים ערבים הנשואים לפלסטינים תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה. במרבית המקרים המדובר באזרחים ישראלים אשר הגישו בקשות למתן מעמד לבני זוגם קודם לחקיקת החוק ובקשותיהם נבדקו ואושרו ואולם החוק מונע כל אפשרות של שדרוג המעמד הזמני בישראל שניתן לבן הזוג, דבר הגוזר על משפחות אלו חיים בסטטוס זמני, כאשר האיום של הפרדה כפויה של המשפחה מרחף כל העת מעליהן. במקרים רבים אחרים, בהם בני הזוג טרם קיבלו מעמד בישראל, החוק מונע כל אפשרות של מתן מעמד בישראל, גוזר פירוד כפוי של בני הזוג וקורע ילדים מהוריהם.

4. עוד יודגש, כי בדצמבר 2004 דחה הרכב של 13 שופטי בית המשפט העליון את מועד מתן פסק הדין בעתירות שהוגשו נגד חוקתיות החוק¹, על מנת ליתן לממשלה לתקנו מיוזמתה, תוך שהוא מצייך²:

”משותפת לכולנו ההכרה כי העיון מחדש עליו החליטה הממשלה צריך לבחון באופן יסודי ביותר את הבעיות שהחוק מעורר ואשר מצאו ביטויין בעתירות שלפנינו. החוק שלפנינו, על דעת כולנו, אינו חוק ”מן המניין“. הוא מצדיק התייחסות מיוחדת”.

5. ואולם, על אף דברים ברורים אלו של בית המשפט העליון אין בתיקונים המוצעים ע”י הועדה כדי לרפא לפגמים החוקתיים החמורים בהם לוקה החוק והם אף מוסיפים לו פגמים חוקתיים רבים וקשים:

א. שלילת שארית סמכות שר הפנים ליתן היתרי שהיה זמניים בישראל

התיקונים המוצעים ע”י הועדה שוללים את שארית הסמכות שנתרה בידי שר הפנים ליתן היתרי שהיה זמניים בישראל, במסגרת הסייגים הקבועים בסעיף 3 לחוק (לאחר שהחוק שלל את סמכות השר ליתן תושבות ו/או אזרחות לתושבי הגדה המערבית ורצועת עזה הנשואים לאזרחים ישראלים) ומעבירים את סמכות שר הפנים לידי ”מפקד האזור”.

ב. אפליה על בסיס גיל

התיקונים המוצעים ע”י הועדה יוצרים אפליה על בסיס גיל בין תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה בקובעם תנאי גיל שרירותי ובלתי סביר. הם קובעים תנאי גיל של 25 שנים לנשים ו-35 שנים לגברים. למותר לציין, כי בפני הועדה לא הוצגה כל תשתית עובדתית לרלבנטיות של תנאי הגיל ואף לא לקביעה בדבר הגילאים הספציפיים שנקבעו. בנוסף, רבים מנפגעי החוק נישאו בגיל צעיר ואינם עומדים בתנאי דרקוני זה, ומכאן כי בתיקונים המוצעים אין בכדי להועיל למרבית נפגעי החוק.

בג”ץ 104/87 נבו נ’ בית הדין הארצי לעבודה, פ”ד מד (4) 749.

בג”ץ 6778/97 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ’ השר לביטחון פנים ואח’, תק-על 2004 (1), 203.

ג. אפליה על בסיס מין

התיקונים המוצעים ע”י הועדה, כפי שפורט לעיל, יוצרים אפליה על בסיס מין, כאשר הגיל הנדרש הינו שונה לנשים ולגברים. אף בהקשר זה כי לא הוצגה בפני הועדה כל תשתית עובדתית ליחס השונה שנקט בו כלפי נשים ולגברים.

בג”ץ 4541/94 מילר נ’ שר הבטחון ואח’, פ”ד מט (4) 94.

בג”ץ 2671/98 שדולת הנשים בישראל נ’ שר העבודה והרווחה, פ”ד נב (3) 630, 664-662.

בג”ץ 6845/00 נב ואח’ נ’ בית הדין הארצי לעבודה, תק-על 2002 (3) 1867.

(1) בג”ץ 7052,7102,8099/03 עדאלה ואח’ נ’ שר הפנים ואח’ (תלוי ועומד).

(2) החלטה מיום 14.12.04.

ד. אפליה על בסיס נטיה מינית

בהנחה שנוסח התיקונים המוצעים ע"י הועדה אימצו את הצעת היועצת המשפטית של מדצמבר 2004, הרי שהם מוציאים מתחולתם בני זוג מאותו המין, דבר המהווה אפליה על בסיס נטיה מינית.

בג"ץ 721/94 אל-על נתיבי אויר לישראל נ' דנילוביץ, פ"ד מח (5) 749.

ה. חזקה חלוטה בדבר סיכון בטחוני קולקטיבי

התיקונים המוצעים ע"י הועדה מבקשים להוסיף לחוק חזקה חלוטה לפיה ניתן לסרב להתיר שהייתו של פלסטיני בישראל לא רק מכח מסוכנות לכאורה שלו, אלא אף בשל קיומה של "חוות דעת גורמי בטחון" לפיה מי מבני משפחתו "עלולים להוות סיכון ביטחוני למדינת ישראל". קביעה זו משמעה ביטול של עקרון החפות ושל עקרון האחראיות האישית, שלילה של זכויות יסוד של אדם אך בשל הקשר המשפחתי שלו לאחרים, קשר שאינו תלוי בבחירתו אישית ואין הוא יכול לשנותו. לא זו אף זו, החזקה החלוטה קמה אף אם אין כל מידע הקושר את האדם עצמו למעשים המיוחסים לקרוביו ואף אם אין לו בפועל כל קשר עם קרוביו.

בג"ץ 5627/02 סייף נ' לשכת העיתונות הממשלתית, טרם פורסם (ניתן ביום 25.4.2004).

ו. הפגיעה בזכויות הילד

התיקונים המוצעים ע"י הועדה כוללים הרחבתו של החריג שנועד למנוע הפרדת ילד מהורוהו הושהה בישראל כדין כך שיחול על ילדים עד גיל 16 שנים במקום 12 שנים. בהקלה זו אין כדי לפתור את הפרת זכויות הילדים בגילאים 16-18, כמתחייב מהוראות הדין הבינלאומי. יתר על כן, בתיקונים המוצעים אין כל שינוי בפגיעה הקשה בזכויותיהם של מרבית הילדים אשר הופרדו מהורה כתוצאה מהחוק, שהרי החריג, כפי שפורש ע"י בית המשפט העליון, חל רק במצב בו ההורה שוהה בישראל כדין ואילו במרבית המקרים הפרדת הילד מההורה הינה בשל העובדה שההורה מנוע בשל החוק מלשהות בישראל.

בג"ץ 8986/04 נעים אבו ריאש נ' שר הפנים, פס"ד מיום 11.10.04 (טרם פורסם).

לאור כל האמור לעיל, נבקשכם לפעול באופן מיידי לביטול החלטת ועדת השרים ולמנוע את הבאת ההצעה להארכת תוקף חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) תשס"ג-2003 לאישור הכנסת.

בכבוד רב,

ארנה כהן, עו"ד